

правоохоронних органів та суду. Особливо важливим та складним під час з'ясування обставин даних кейсів є встановлення контакту з дитиною-жертвою та надання їй кваліфікованої та комплексної правової, психологічної і медичної допомоги.

Список використаних джерел

1. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 132 с.

2. Булінг у школах: які покарання чекають на агресорів?: ЗУ від 18.12.2018 р. № 2657-VIII. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/buling-u-shkolah-yaki-pokarannya-chekayut-na-agresoriv>.

3. Булінг в Україні: кримінологічна характеристика та запобігання / Запорожець А. К., Миронюк Т. В., Левченко Ю. О. 2020. 136 с.

4. Кодекс України про Адміністративні Правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, додаток до № 51. Ст. 1122.

5. Конституція України : Київ, 2013. 96 с.

6. Український інститут дослідження екстремізму. Дослідження «Стоп шкільний терор. Профілактика та протидія булінгу». URL: <http://uire.org.ua/wpcontent/uploads/2017/11/Doslidzhennya-buling.pdf>.

Миронова А. С.,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України

Андросюк В. Г.

ПРОБЛЕМА БУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Проблему шкільного цькування у світі ґрунтовно досліджують з 1980-х років на противагу українським ученим, які звернули увагу на це питання лише в останнє десятиліття

(перші дослідження в Україні розпочалися 2005 року). Це пов'язано насамперед із тим, що останнім часом булінг серед українських школярів набув значного поширення (або, можливо, суспільство частіше стає його свідком, зокрема, унаслідок потрапляння в мережу Інтернет відео, на яких діти булять одне одного). За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, Україна належить до десятки країн Європи за його розповсюдженістю серед школярів 11–15 років.

Стикаючись з проявами булінгу (цькуванням) в шкільному віці, дитина часто переносить насильницьку модель поведінки у своє життя і в майбутньому може стати на «хибний шлях», розпочавши протиправну поведінку. Тому актуальним є дослідження булінгу та шляхів його запобігання, з метою збереження у дітей шкільного віку нормального психологічного та емоційного розвитку, а також з метою виявлення та проведення профілактичних заходів з особами, найбільш схильними до вчинення правопорушень.

Однак для створення ефективних механізмів протидії шкільному цькуванню необхідно мати об'єктивні й актуальні дані щодо ситуації, пов'язаної з відповідним явищем.

Явище булінгу стало предметом досліджень таких учених, як А. Ведернікова, Ю. Градова, О. Джафарова, О. Дручек, О. Іваній, І. Іщенко, С. Константінов, Лубенець, К. Плутницька, Н. Прібиткова, С. Шатрава, О. Шуміло, та інших.

Булінг – це протиправне, винне діяння, скоєне умисно, яке виявляється у тривалій агресії, пов'язаній з повторюваними насильницькими діями фізичного, психічного, економічного, сексуального характеру з боку особи або групи осіб, які мають певні переваги (фізичні, психологічні тощо), що вчинено з метою завдання особистості моральної та/або фізичної шкоди та посягає на її життя, честь і гідність [1].

З огляду на спрямування та суб'єкти профілактики булінгу, слід виокремити три важливі й одночасні заходи запобігання, які мають спільне завдання – зниження рівня булінгу серед дітей у сучасних умовах: загально соціальний, спеціально-кримінологічний та індивідуальний [2].

Залежно від характеру заходів, необхідно зазначити такі блоки заходів запобігання на загально соціальному рівні булінгу: економічні, правові; організаційно-управлінські (підвищення ефективності роботи освітніх закладів, організація

дозвілля дітей у позанавчальний час); соціальні; інформаційні; морально-виховні (ідеологічні).

На загально соціальному рівні пропонуємо вжити такі заходи: застосувати канадський досвід: розповсюдження через ЗМІ онлайн-матеріалів про те, як протидіяти насильству та домаганням, розпізнавати ситуації насильства й куди звертатися по допомогу, а також як повідомляти про насильство та домагання, проводити перевірку волонтерів для того, щоб розпізнати й не допускати до дітей тих, чия поведінка може становити ризики для них. Ця інформація також містить корисні поради для батьків, тренерів, учителів і волонтерів. Крім цього, створити Startup безкоштовного мобільного онлайн-додатку, в якому жертва зможе анонімно звернутися до спеціаліста/психолога або юриста в разі вчинення стосовно неї булінгу й отримати належну допомогу, а також спілкуватися у групах з іншими жертвами заради підтримки й порад. За допомогою такого листування можна організувати анонімні зустрічі, місце та час проведення яких визначає координатор чату.

На спеціально-кримінологічному рівні слід проводити заходи стосовно окремих груп осіб (батьків, учителів, учнів). Ефективним заходом на цьому рівні буде запровадження тренінгів, семінарів за різними напрямками: психологічні (як не стати жертвою булінгу, реагувати на булінг, ознаки осіб, що піддаються булінгу); просвітницькі (правове виховання) із залученням психологічних служб, органів управління освітою, членів громади, церкви, правоохоронних служб, громадських та урядових організацій.

Одним із провідних суб'єктів запобігання булінгу на спеціально-кримінологічному рівні є Національна поліція України, щодо діяльності якої пропонуємо внести доповнення у відомчі інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України (наказ МВС України від 19 грудня 2017 року № 1044) і дільничних офіцерів поліції (наказ МВС України від 28 липня 2017 року № 650).

Індивідуальний рівень стосується окремої жертви. Індивідуальне запобігання булінгу дає змогу розв'язати проблему шкільного насилля для однієї особи. Також цей шлях передбачає роботу з жертвою, переслідувачем і свідком. Головною умовою цього рівня є завчасне виявлення можливих та реальних жертв, робота з ними. Основний засіб подолання комплексу жертви – це підвищення її самооцінки [3, с. 22].

З метою удосконалення протидії булінгу в освітньому середовищі, нами було проведене власне моніторингове дослідження, зокрема анкетування дітей шкільного віку 5-8 та 9-11 класів. Усього нами було опитано 251 респондента з двох шкіл Шевченківського району міста Києва. Метою опитування було не лише повноцінно дослідити стан булінгу в освітньому середовищі серед дітей різного віку, але і здійснити порівняльний аналіз між школярами різних шкіл одного району.

В процесі дослідження, нами було підготовлено дві анкети, серед яких одна передбачала питання для учнів 5-8 класів, а інша – для підлітків 9-11 класів. Нами було отримано такі дані: в цілому, в обох школах, учні 5-6 класів відповіли «так» на питання «Чи стикався Ти з булінгом у своїй школі?» – 55,8%; учні 7-8 класів відповіли «так» – 60,1%, відповідь «так» на це питання дали учні і 9-11 класів, зокрема 41,7%. На питання «Чи відбувався булінг по відношенню до тебе?», «так» відповіли: 40% дітей 9 -12 років; 63,4% дітей 13-15 років, 36,8% підлітків старших класів (16-17 років).

На наступне питання: «Якщо часто протягом останнього року?» із 251 респондента зазначили: один раз – 31,7% декілька разів на місяць – 24%; декілька раз на рік – 11,8%; майже щодня – 2,6%. Варто зазначити, що серед усіх опитаних дітей, на питання « Чи вчиняв ти особисто прояви булінгу?», 24% відсотка зізналися, що вчиняли. Порівнюючи школярів двох різних шкіл Шевченківського району, нами було встановлено, що діти та підлітки однієї школи, з яким упродовж 3-х років було регулярно проведено профілактичні заходи та реалізація проєктів, спрямованих на протидію жорстокому поводженню з дітьми, показали більш позитивні результати в опитуванні, ніж вихованці навчального закладу, до якого ми завітали вперше. Зокрема, рівень агресивності серед дітей 9-11 класів між школами відрізняється на 7,5%, а серед дітей, 6-8 класів – на 3,5 %. Це свідчить про позитивний досвід постійної роботи та співпраці з здобувачами вищої освіти та їх позитивний авторитетний вплив на підлітків та дітей.

Отже, вважаємо доцільним розвивати співпрацю між здобувачами вищої освіти та адміністрацією шкіл задля проведення комплексним профілактичних занять, адже результати моніторингового дослідження свідчать не лише про високий рівень прояву булінгу серед дітей, але й про доведену позитивну динаміку зменшення прояву насильства, внаслідок

реалізації заходів запобігання цькуванню, розробленими здобувачами вищої освіти з специфічними умовами навчання.

Список використаних джерел

1. Березовська С. Найбільша загроза для дітей – конфлікти в соц. мережах. 2019. URL:<https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-chastishayut-vipadki-bulingu-sudi-vzhe-rozglyanuli-mayzhe-200-sprav-1416465>.

2. Жеброва А. О. Булінг як різновид катувань серед неповнолітніх. 2016.С.12. URL:<http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11>.

3. Миронюк Т. В. Удосконалення заходів протидії булінгу в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 21–28.

Олексин Х. Л.,

здобувач вищої освіти, курсант
103 навчальної групи навчально-
наукового інституту № 3 Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем превентивної
діяльності та запобігання корупції
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ

Сюравчик В.Г.

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПОНЯТТЯ, ПРИЧИНИ, ВИДИ ТА ЗАПОБІГАННЯ

На сьогодні насильство є однією з гострих соціальних проблем. Його жертвами водночас можуть ставати як жінки, так і чоловіки, проте, за міжнародною статистикою, переважна частина насильницьких дій спрямовується на жінок та дітей. Насильство не обмежується фізичною, сексуальною та психологічною шкодою. До нього також відносять залякування, страждання, примус і позбавлення свободи. Насильницькі дії можуть спрямовуватися на одну людину або усіх членів родини,